

OP DE STOEL VAN DE RECHTER

JUNI 2017 – AAN DE SLAG MET ... #2

ProDemos Huis voor democratie en rechtsstaat

DOCENTENHANDLEIDING

DE WERKVORM IN HET KORT

Hoe zwaar of licht straffen de leerlingen als zij mogen oordelen? De leerlingen krijgen een aantal (op waarheid gebaseerde) rechtszaken voorgelegd. In duo's bepalen ze een straf. U inventariseert de straffen van de leerlingen. Achteraf kunt u de echte straffen vertellen.

WAT HEEFT U NODIG?

- * Een digi-/krijt-/whiteboard met digi-pen, krijt, marker

LEERDOEL

De leerlingen denken na over de vraag wat een reële straf is voor een bepaald delict en ze maken kennis met de belangrijkste straffen in Nederland.

HOE LANG DUURT HET?

30 minuten

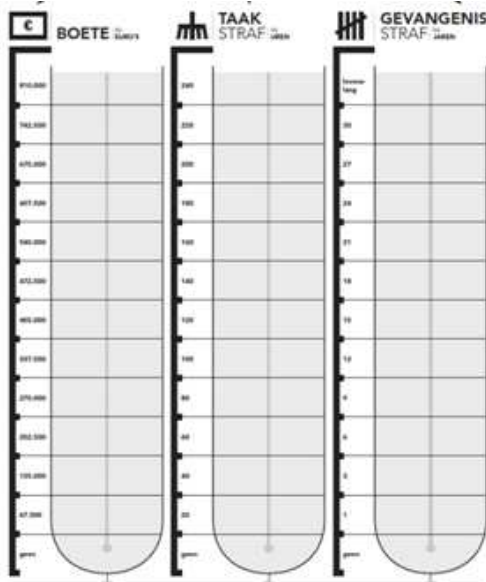
DE WERKVORM STAP VOOR STAP

1. Introduceer de opdracht door de volgende vragen te stellen:
 - Wie vindt dat we in Nederland te zwaar straffen?
 - Wie vindt dat we te licht straffen?
 - Wie heeft geen idee of vindt de straffen in Nederland wel prima?
2. Vraag enkele leerlingen om hun reactie(s) toe te lichten.
3. Vraag de leerlingen welke soorten straffen wij hebben in Nederland en maak hier een woordweb van.

Alles wat de leerlingen noemen schrijft u op. Daarna kunt u het woordweb aanvullen of corrigeren. Zorg hierbij dat in ieder geval de woorden **'taakstraf'**, **'geldboete'** en **'gevangenisstraf'** op het bord komen te staan.

Bij taakstraf kunt u uitleggen dat dit bijv. het opruimen van zwerfvuil in een plantsoen (werkstraf) of een cursus sociale vaardigheden (leerstraf) kan zijn.

4. Verdeel de groep in duo's. Vertel dat je straks verschillende rechtszaken voorleest en dat je graag wilt weten wat de leerlingen een rechtvaardige straf vinden. De tweetallen kunnen kiezen tussen: 1) geldboete, 2) taakstraf of 3) gevangenisstraf. Het kan ook zo zijn dat een straf bestaat uit een combinatie van deze straffen.
5. Teken drie grote 'strafthermometers' op het bord:

- Boete: Ga van 'geen boete' naar max. 5.000 euro boete.
Tussenstapjes: € 50, € 100, € 150, € 200, € 300, € 500, € 750, € 1.000, € 1.500, € 2.000, € 3.000.
 - Taakstraf: Ga van 'geen taakstraf' naar max. 240 uur.
Tussenstapjes: 20, 40, 60, 80, 100, 120, 140, 160, 180, 200, 220 uur.
 - Gevangenisstraf: Ga van 'geen gevangenisstraf' naar max. levenslang.
Tussenstapjes: 1, 3, 6, 8, 10, 15, 20, 30 jaar.
6. Lees de casus van de eerste rechtszaak voor. Zie hiervoor pagina 4. Laat de tweetallen kort overleggen welke straf ze eerlijk vinden.
 - Rechtszaak 1: Julia is in Amsterdam opgepakt door de politie toen ze een zakje wiet verkocht aan een toerist. De rechter vindt dat Julia schuldig is. Welke straf zou de rechter aan Julia moeten geven?
 7. Nodig van elk duo één leerling uit om, als ze een straf willen geven, met een kruisje in de 'strafthermometer' aan te geven welke straf ze willen geven. Vraag de leerling ook steeds om uit te leggen waarom hij/zij voor een bepaalde straf kiest.
 - → Waarom een geldboete / taakstraf / gevangenisstraf?
 8. Als ieder duo aan de beurt is geweest, vertelt u welke straf een rechter heeft gegeven. Vertel erbij dat de rechter per geval goed afweegt wat redelijk is. Voor iemand die minderjarig is, zelf verslaafd, of psychische problemen heeft kan een straf anders uitpakken.
 9. Herhaal stap 6 t/m 8 met de andere rechtszaken.
 10. Reflecteer met de leerlingen op de uitkomsten. Straffen de leerlingen heel anders dan de rechter? Als blijkt dat de leerlingen over het algemeen hoger willen straffen dan de rechter, dan kunt u het gesprek aangaan over een nadeel van strengere straffen:

ACHTERGRONDINFORMATIE VOOR LEERKRACHT

Hoofdstraffen: vrijheidsstraf, taakstraf (onder te verdelen in werkstraf of leerstraf) en geldboete. Hoofdstraffen kunnen afzonderlijk worden opgelegd.

Bijkomende straffen: bijv. ontzegging van de rijbevoegdheid, verlies van kiesrecht, verbeurd verklaren van goederen. Bijkomende straffen kunnen alleen in combinatie met een hoofdstraf worden opgelegd.

Maatregelen: bijv. terbeschikkingstelling (tbs), reclasseringstoezicht, ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel. Officieel vallen de maatregelen niet onder 'straffen', omdat iemand niet per se schuld hoeft te dragen voor zijn of haar daad (bijv. bij ontoerekeningsvatbaarheid). Bij straffen is er wel sprake van schuld. Een maatregel kan worden opgelegd na het begaan van een strafbaar feit. Er kunnen maatregelen worden opgelegd in plaats van een straf, of naast een straf.

Doel van een straf

Rechters hebben verschillende redenen om straf uit te delen. Hieronder staan er een paar.

- Afleren: zorgen dat iemand zijn/haar criminele gedrag afleert en niet nog een keer hetzelfde gaat doen.
- Signaal: zorgen dat andere mensen zien dat je flink wordt gestraft als je iets fout doet.
- Tegengaan van eigenrichting (=zelf voor rechter spelen): zorgen dat mensen niet zelf iemand gaan straffen (zoals vroeger nog wel eens gebeurde).
- Tegengaan van gevaar: zorgen dat iemand niet meer vrij rondloopt, zodat hij/zij geen gevaar meer voor anderen kan opleveren.
- Vergelding: de straf is een afrekening voor wat de dader heeft gedaan.

Wat kost een gevangenisstraf?

- Een volwassene in de gevangenis kost de overheid €202,- per dag.
<http://www.ad.nl/binnenland/gevangenen-nederland-bij-duursten-europa-202-euro-per-dag~aa9e95dc/>
- Een jongere in de gevangenis kost de overheid €547,- per dag.
<https://www.nrc.nl/nieuws/2014/07/11/minderjarige-gedetineerde-kost-650-euro-per-dag-1399899-a1262929>

RECHTSZAKEN

De onderstaande voorbeelden, inclusief de straffen, zijn gebaseerd op waargebeurde rechtszaken.

1. Julia (23) is in Amsterdam opgepakt door de politie toen ze een zakje wiet verkocht aan een toerist.

De rechter vindt dat Julia schuldig is. Welke straf zou de rechter aan Julia moeten geven?

Straf: Taakstraf van 30 uur.

2. Jeroen (32) heeft een juwelierszaak overvallen met een pistool. Jeroen sloeg de juwelier met het pistool op zijn hoofd. Jeroen heeft op mensen geschoten toen hij wegrende uit de juwelierszaak. Hij raakte daarbij iemand in zijn arm.

De rechter vindt dat Jeroen schuldig is. Welke straf zou de rechter aan Jeroen moeten geven?

Straf: Gevangenisstraf van 8 jaar.

3. Jadee (19) heeft met oud en nieuw illegaal vuurwerk (een mortierbom) afgestoken in het centrum van IJsselstein. Het kostte de gemeente 760 euro om de schade van Jadees mortierbom te herstellen.

De rechter vindt dat Jadee schuldig is. Welke straf zou de rechter aan Jadee moeten geven?

Straf: 120 uur taakstraf (en terugbetalen van de 760 euro)

Extra informatie: De rechter heeft ook gezegd dat als Jadee nog een keer de fout in gaat de komende tijd (en dus weer illegaal vuurwerk afsteekt), hij kan rekenen op een extra gevangenisstraf van drie maanden.

4. Jenna (14) werd verdacht van dierenmishandeling, maar de politie heeft dat nooit bewezen. Toen de politie kwam werd Jenna zo boos dat ze een agent in zijn gezicht spuugde en zo hard tegen de politieauto schopte dat het dashboard kapot is gegaan.

De rechter vindt dat Jenna schuldig is (aan vernieling en aan belediging van een agent). Welke straf zou de rechter aan Jenna moeten geven?

Straf: 50 uur taakstraf

5. Jamai (20) heeft na een avondje stappen een stoel in de trein vernield. Hij maakte met een zakmes een snee in de zitting.

De rechter vindt dat Jamai schuldig is. Welke straf zou de rechter aan Jamai moeten geven?

Straf: 150 euro boete (en daar bovenop terugbetalen van de schade à 130 euro)

6. Jeremy (26) rijdt op een opgevoerde scooter, met Jago achterop. Op de vlucht voor de politie rijden ze een man dood. Ze rijden door, maar de politie pakt ze op.

De rechter vindt dat Jeremy en Jago schuldig zijn. Welke straf zou de rechter aan Jeremy en Jago moeten geven?

Straf: gevangenisstraf van 4 jaar. Jago krijgt 3 jaar en 9 maanden.

7. Joas (35) is het niet eens met de ideeën van de politicus Jacky Jilissen. Op Facebook post hij een bewerkt filmpje waarop het lijkt alsof zij wordt neergeschoten.

De rechter vindt dat Joas schuldig is. Welke straf zou de rechter aan Joas moeten geven?

Straf: 80 uur taakstraf

8. Jan (55) probeert via internet naaktfoto's te krijgen van de 14-jarige Jessica. De vader van Jessica doet aangifte bij de politie. Ook wacht hij Jan op bij zijn huis en slaat hem verschillende keren met een honkbalknuppel. Jan ligt een aantal dagen in een ziekenhuis met gebroken armen en benen.

De rechter vindt dat de vader van Jessica schuldig is. Welke straf zou de rechter aan de vader van Jessica moeten geven?

Straf: gevangenisstraf van 1 jaar. En 2.000 euro schadevergoeding.